

«Økonomiske muligheter for våre barnebarn»

SAMMENDRAG

Det er ikke utenkelig at om 100 år vil verdensøkonomien fortsatt være i god vekst, men kanskje vil verden ha de samme klasseskillene som på slutten av 1800-tallet, med en økonomiske «adel» i de store og mektige landene, og en stor middelklasse – med mange på borgerlønn.

De aller fattigste, og dem tror jeg dessverre det vil være flest av, vil leve i et økonomisk avhengighetsforhold til de største og rikeste landene. De fattigste vil nok «overleve», men heller ikke mer, og de aller rikeste vil velte seg i en luksus hinsides enhver fornuft.

INNLEDNING

Forestill deg verden med dens befolkning som en megastor bedrift, og at den økonomiske fremgangen etter den andre verdenskrigen fram til ca. 1960 kan ses på som et **vorspiel**, og dagens økonomiske situasjon (fra 1960 til 2020) som den store **firmafesten**.

Deretter går den store firmafesten etter ca. år 2020 sakte og motstrebende over i et nachspiel. Som de aller fleste nachspiel må også dette ta slutt.

Parallelt med nachspielet må festdeltakerne for alvor begynne å tenke på de neste generasjonene og neste fest, men det er lettere sagt enn gjort.

Vorspiel (fra 1945 til ca. 1960)

Vi skrur tiden tilbake til høsten 1945, og det økonomiske vorspielet har akkurat begynt.

Verden og spesielt Europa, Russland og Japan er en slagmark etter en langvarig og svært utmattende verdenskrig, som har krevd mer enn 50 millioner liv. Jordens befolkning er på nå rundt 2,5 milliarder mennesker.

Seierherrene feirer, og etter nazismenes fall får kommunistene en ny legitimitet, men ikke alle er like begeistret for kommunismen, og verden får to sterke motpoler - det kommunistiske Sovjetunionen og det kapitalistiske USA. Begge kjemper hardt om sine posisjoner – akkurat som før. Om hundre og femti år er det andre land som kjemper om posisjoner.

Imidlertid har gjenreisningen etter krigen begynt, økonomien går så det griner, og industrien, næringslivet og folk flest jubler.

Vorspielet går over i en økonomiske kjøpefest verden ikke har sett maken til, men langt fra alle kontinenter, land eller mennesker får være med.

Den store firmafesten (fra ca. 1960 til 2020)

Den store økonomiske festen anført av USA, Japan og Vest-Europa er i gang, og landene på det afrikanske kontinentet, i store deler av Sør-Amerika og Asia sliter

med å komme i gang etter århundrer med kolonisering. Det skal vise seg at den store firmafesten slett ikke er for alle.

Festen holdes i gang av et stort antall leverandører (produsenter), og disse skal etterhvert vise seg å ta mer styring enn festdeltakerne kommer til like.

Festen og markedet er stort, så billigere leverandører fra lavkostland som Sør-Korea og Kina, og deretter fra Bangladesh begynner å levere. Verdensøkonomien og børsene (kun med to kraftige set-back) går så det griner og festdeltakerne jubler.

Kull- og oljeindustrien er blant de store økonomiske motorene, og skaper mange arbeidsplasser. IKT-industrien, som på sett og vis revolusjonerte verden rundt 1970 – 80-tallet, sørger også for å smøre økonomien og festen med stadig mer kreative produkter, bl.a. pc-er. På 2000-tallet blir IKT for alvor allemannseie, med Internett og mobiltelefoner. Det skal vise seg at de digitale produktene skaper stor avhengighet.

Flere av de store leverandørene bidrar ikke i nevneverdig grad til det økonomiske fellesskapet, og mange flytter sine hovedkontorer til skatteparadis. Nå er det ikke bare shippingbransjen som slipper å betale skatt, og den langsiktige virkningen av å ha skatteflyktninger på laget er det ikke mange nok som bekymrer seg om. Konsekvensene er at de rikeste slipper unna og middelklassen må betale mer skatt.

Festen har nå pågått i flere tiår, og flere nye store land med mange innbyggere, som Kina, Sør-Korea, de arabiske emirater og store deler av Sørøst-Asia henger seg på.

Dersom du vil være med på festen, må du helst flytte fra landsbygda til de store byene, og i mange byer bor det nå flere titalls millioner mennesker. Det gjør befolkningen sårbare for både streiker, terror, boikott, strømbrydd, mat- og vannforsyning, og ikke minst stigende havnivå. Dette har ikke festdeltakerne tid til å tenke på nå. Landsbygda tømmes og byene fylles opp.

Ikke alle er ønsket på festen, og aller minst velkomne er mange av de arabiske landene - urokråkene, som har en helt annen religion, kultur og leveste enn vestens folk. Sånne nytter det ikke å ha med på festen – ikke drikker de alkohol heller, og dessuten skal de avbryte festen med 5 daglige bønner. Nei, de får fortsette å krige og holde seg vekk – såfremt de ikke har olje. Da stiller saken seg annerledes. Bare man har olje tillates mye.

Mange av de unge kommer ikke inn i arbeidslivet, grunnet rasjonalisering og omstrukturering. Dette til tross for langvarige utdannelser fra høyskoler eller universiteter.

De aller fleste er glade i å feste, men det er endel sære festbremser, miljøforkjempere og godt betalte forskere og andre forståsegpåere! Fest-bremserne snakker om at vi bruker opp jordas ressurser, og må begynne å tenke på de neste generasjonene.

De tuter oss ørene fulle om klimakrise, forsøpling og plast i havet, stigende havnivå, at vi må slutte å spise kjøtt, slutte å fly, slutte med det meste.

Vi må i alle fall ha et reall nachspiel! De neste generasjonene må finne sin måte å feste på!

Nachspielet (ca. 2020 – ca. 2050)

Verdens befolkning har nå økt til drøyt 7,0 milliarder mennesker, og det økonomiske nachspielet begynner.

De mektigste og rikeste landene har forbrukt mer enn naturen kan tåle, men festdeltakerne blir tydeligvis aldri lei. Alle er blitt helt avhengige av leverandørene – det være seg olje, kull eller gass, og våpen- og flyindustrien. Matvare-produsentene, som mer enn noen gang hugger ned regnskog for å produsere mer kjøtt. For ikke å snakke om den nye verstingen – klesindustrien, som får de fattigste landene til å produsere sine varer det remmer og tøy kan holde. Billige varer tjener to hensikter – det får de fattige inn i arbeidslivet, og ikke minst holder hjulene i gang.

Mange ungdom ser faresignalene med overforbruk av råvarer og urimelige forskjeller mellom fattige og rike, har begynt å dra i gang en annen fest med mange av de samme leverandørene, med unntak av kull-, olje-, kjøtt og fly-industrien.

Én av ungdommene, som er ikke eldre enn 16 år, har begynt å taler gamlingene midt imot. Hun mener at nachspielet definitivt er over og at forbruket må ned, de voksne burde skamme seg og ta seg sammen!

De største og mektigste leverandørene er fortsatt opptatt av å holde trøkket oppe på nachspielet, og bl.a. levere det nye rusmiddelet - teknologiske produkter som unge og eldre bare må ha. De unge virker mest hekta!

Hvordan ser verdensøkonomien ut om 100 år?

Nachspielet varte altfor lenge – helt fram til 2050, og den nye festen og økonomien som de unge dro i gang rundt 2020, ble kanskje ikke helt som forventet.

Kjøpefesten man opplevde for 100 år siden hadde som edelt mål å få «alle» med, men den digitale revolusjonen, som ungdommen selv var en del av for 100 år siden, har vist seg å resultere i enda større forskjeller mellom fattig og rik.

Dette fordi store deler av menneskene er blitt overflødige. Arbeidsmarkedet og verdensøkonomien er derfor totalt forandret.

Noen bransjer som olje, kull og gass er faset ut, og andre har kommet til.

De 10 største virksomhetene for 100 år siden var innen olje- og gass, og produksjon av biler.

Nå har IKT, bank-finans, ny matproduksjon og medisinsk og farmasøytisk industri overtatt hegemoniet, og disse bransjene har ikke samme behov for arbeidskraft.

Festdeltakernes forskjellige produksjon og forbruk er enormt. Mange innbyggere har mer enn nok å feste for – opptil 200 000 USD/år per person. De dårligst stilte har kun 1 000 USD/år å rutte med.

Verden har gått tom for viktige råvarer, som f.eks. koboltet, hvilket har medført at landene som hadde dette blir hengende etter.

Det er for øvrig ikke rart man ikke har nok råvarer når overforbruket har vart i titalls år og verdens befolkning har økt til nærmere 10 milliarder mennesker. Spesielt på det

Afrikanske kontinentet og deler av sentral-Asia, har det vært en eksplosiv befolkningsvekst.

Det som kanskje verre er; mye av den flotte matjorda vi hadde for 100 år siden er omdisponert til infrastruktur og gigabyer, tiltros for at store deler av Amazonas er omgjort til dyrka mark. Det er derfor ikke mat nok til alle. Imidlertid har noen smarte leverandører i en del år produsert kunstig kjøtt og fisk, menneske-pellets og supermat (høyprotein) i en del år, som spesielt de fattigste må ta til takke med. God gammeldags mat er nå kun tilgjengelig for den rikeste halvdel av befolkningen.

Heldigvis var noen av ressursene, som; solenergi, vind, bølge- og vannkraft fornybare, men artsmangfoldet er blitt kraftig forringet og mange «eksotiske» planter og dyr er for lengst borte.

Naturopplevelser er blitt ren og skjær luksus, og naturen er utnyttet til siste trevl, med vindkraftturbiner og solcellepaneler for å forsyne en økende befolkning med strøm.

Det har i flere tiår blitt forsket på genforskning – også av menneskegener. Dessuten er robotisering og kunstig intelligens tatt i bruk, og verdens befolkning er nå blitt så avhengig av teknologi at stater og myndigheter har mistet mye av kontrollen til de mektigste eierne av IKT-industrien.

Økonomisk er fortsatt de mektigste landene, som Kina, USA, Japan og Korea de store driverne, og de rikeste landene har sikret seg, nå som menneskekraft stort sett er erstattet av roboter. For å holde den nye festen i gang har de bygget autonome storbyer med egne naturreservater, automatisert vann- og matproduksjon, eget forsvar og «chip» for å slippe inn. I tillegg til megabyer har det oppstått overklassesamfunn som gjør seg utilgjengelig i sine oaser – godt beskyttet av bevæpnede roboter og annen avansert forsvarsteknologi.

Dessuten; de rikeste innbyggerne kan, takket være en unik teknologi, leve opptil et par hundre år – hvis de ønsker det da?

I tillegg til lengre levealder, spesielt for de rikeste, har familiestrukturen blitt kraftig endret med flere aleneholdninger, hvilket gjør at færre unge må «underholde» fler og fler eldre (andelen over 60 år har økt fra 9 prosent i 1990 til 25 prosent i 2120).

Økonomien i de fattigste landene med lav teknologi-utnyttelse og mye mekanisk arbeidskraft, henger fortsatt langt etter økonomisk. Særlig vil dette sannsynligvis gjelde det afrikanske kontinentet.

Klimaet har endret seg med høyere CO₂-nivå, høyere temperaturer, stigende havnivå, mer nedbør og uvær. Dette har resultert i et stort antall klimaflyktninger fra de fattigste landene, som de store og mektige landene mer eller mindre frivillig tar imot. De fattigste landene hadde kanskje før eller senere bukket under for sult- eller naturkatastrofer, krig og terror. Da er det like greit for fattige land å inngå en økonomisk avtale enten med Kina, USA, India, Japan eller andre «supermakter» med solid økonomi.

Fortsatt kjemper «supermaktene» om makten, og en ny form for økonomisk kolonisering har pågått i flere årtier, ved at de største landene i samarbeid med

mektige leverandører har «kjøpt opp» eller inngått langsiktige økonomiske avtaler med de mest sårbare landene.

Noen få land og områder har gått tilbake til et mer bærekraftig levesett med manuelt jordbruk og lavere forbruk, slik det var på 1950- 60-tallet. Disse er dessverre i mindretall.

For å forsøke å bøte på den negative økonomiske utviklingen for de fattigste, har humanitære organisasjoner forsøkt å ta flere grep – uten å lykkes.

FN jobber fortsatt med sine 17 bærekraftsmål, men ingen av de store landene ser ut til å bry seg nevneverdig – de er mest opptatt av sin egen økonomi.

Avslutning

Så kort oppsummert;

Vi mennesker har alltid strebet etter økonomisk vekst for å holde hjulene i gang.

Jordens befolkning har etter alle solemerker økt til 10 milliarder mennesker i 2120. Færre vil ha jobb å gå til, og verden vil ha en større andel aldrende befolkning – kanskje vil så mange som 25 prosent være over 60 år.

Verdensøkonomien har sannsynligvis blitt bedre for store deler av jordas befolkning grunnet teknologiske nyvinninger og medisinske oppfinnelser. Noen få bedrifter og en liten andel av jordens befolkningen vil gjennom eierskap, høyst sannsynlig ha full kontroll på store deler av verdens økonomi. Verden har kanskje fått en ny adel; IKT-eiere og de økonomisk vellykkede.

Mange land har sannsynligvis måttet inngå økonomiske avtaler med de mektigst leverandørene, hvilket gjør politisk kontroll vanskelig.

Den store middelklassen har sannsynligvis brukbar økonomi, men færre enn før har et meningsfullt arbeid. De som ikke har arbeid må ta til takke med borgerlønn, som har blitt en universell økonomisk rettighet.

De fattigste landene er akkurat som før økonomisk fullstendig avhengig av de rike landene, og mange må jobbe som «maur» for å forsyne den økonomiske festen med billige varer - uten selv å få så mye igjen.

Aldri så galt at det ikke er godt for noe – olje, kullindustrien er ute av bildet, og verden går sin skjeve gang uten dem.

Den økonomiske festen kan jo egentlig bare fortsette og fortsette, og etterhvert kan vi jo dra til Mars

Petter Johan Holth